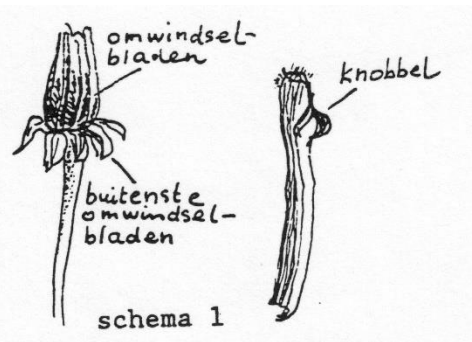

Gras is. om .in te liggen, deel 29

Joep Spronk - tekeningen Rian Rensen

Afwijkende Paardebloemen en andere Muren.

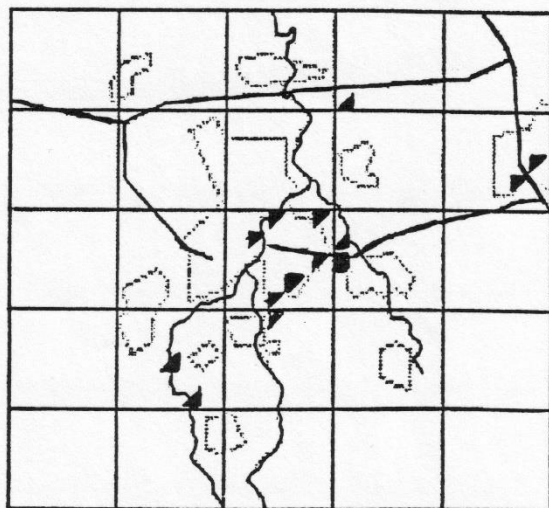
Sommige soorten vind je niet, andere worden je in de schoot geworpen. Al jaren zoek ik -onregelmatig- naar niet-doorsnee Paardebloemen. Een eerste kennismaking daarmee deed ik op 't Spekt in 1983, waar Schraallandpaardebloem (*Taraxacum celticum*) goed herkenbaar was. Dat noodde uit tot zoeken op andere voedselarme plaatsen. En tot nu toe zijn er van deze soort vijf vondsten gedaan in onze regio (voor de definitie hiervan zie de kaartjes en vele voorgaande afleveringen), namelijk: 't Heike (bij Valkenswaard), langs de Dommel bij Waalre en in de Urkhovense zegen.

Met andere Paardebloemen wou het intussen maar niet vlotten, totdat in de lente van 1991 een klein, iel exemplaar mij opviel op de begraafplaats in Stratum. Het afwijkende was voornamelijk de insnijding van de bladen en dat leidde als van ouds tot het bekijken van het omwindsel. En ja hoor, de omwindselbladen waren niet teruggeslagen en vele vertoonden een prachtige 'knobbel' (voor een idee over de termen zie schema 1). De determinatie verliep voorspoedig en ik verheugde mij in de eerste vondst van Zandpaardebloem (*T. laevigatum*). Na die eerste vondst ging het rap. Binnen een paar dagen had ik al 4 km-blokken, waaronder het km-blok waar ik woon en dat waar ik werkte..... Wie hoor ik daar niet mompelen, dat je de soorten pas ziet, als je ze kent?

De Zandpaardebloem stond alle malen zeer droog: in zand, op muren, in de centimeter tussen tuinmuurtje en de stoeptegels. Eén seizoen kijken levert inmiddels 10 km-blokken op, terwijl de lokale atlas Zandpaardebloem voor de periode 1980-1989 niet eens noemt.

De verspreiding t/m 1991 van de afwijkende Paardebloemen is te zien op kaartje 1. Aangenomen mag worden, dat in nagenoeg elk km-blok Gewone paardebloem te vinden is.

kaartje 1: Paardebloemen

Legenda: ▲ = Schraallandpaardebloem.
▲ = Zandpaardebloem

afb 1: Gewone paardebloem

afb 3: Zandpaardebloem

afd 2: Schraallandpaardebloem

De vraag aan de lezertjes is natuurlijk: let ook eens op 'vreemde' Paardebloemen en laat weten of er afwijkende exemplaren zijn, bij voorkeur op nieuwe plaatsen.

Voor de bezitters van oude flora's volgt hieronder een tabel tot benoeming van Paardebloemen rond Eindhoven.

Tabel 1

- 1: Omwindselbladen met knobbel (soorten van droge standplaatsen) → **Zandpaardebloem (T. laevigatum)**
- Omwindselbladen zonder knobbel → 2
- 2: Buitenste omwindselbladen tegen de binnenste aanliggend (soorten van natte standplaatsen) → **Schraallandpaardebloem (T. celticum)**
- Buitenste omwindselbladen afstaand of teruggeslagen (soorten van vochtige standplaatsen) → **Gewone paardebloem (T. officinale s.s.)**

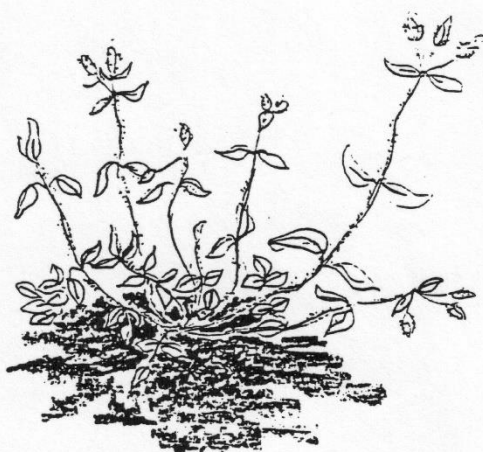
Wie vondsten wil laten bekijken, kan het beste, in verband met het vermeende verloren gaan van determinatie-kenmerken, vers materiaal inleveren bij de schrijver van deze episode.

Al dwalend over de eerder genoemde begraafplaats werd mijn aandacht getrokken door een klein uitgevallen, flink behaard lijkende Vogelmuur. Het bleek de tweede nieuwe soort van de dag te zijn, want het was Duinvogelmuur, vroeger een ondersoort van *Stellaria media*, thans bevorderd tot soort: *S. pallida*. Van de op Vogelmuur lijkende soorten was dit wel de laatste die ik verwachtte. Heggevogelmuur (*S. neglecta*) wordt uit onze ruime omgeving wel opgegeven, maar deze soort nog niet. Op de begraafplaats groeit Duinvogelmuur massaal op de gazons. Het formele verschil tussen Vogelmuur en Duinvogelmuur is nogal simpel: Duinvogelmuur heeft geen kroonbladeren en de zeer algemene Vogelmuur wel (zie tabel 2).

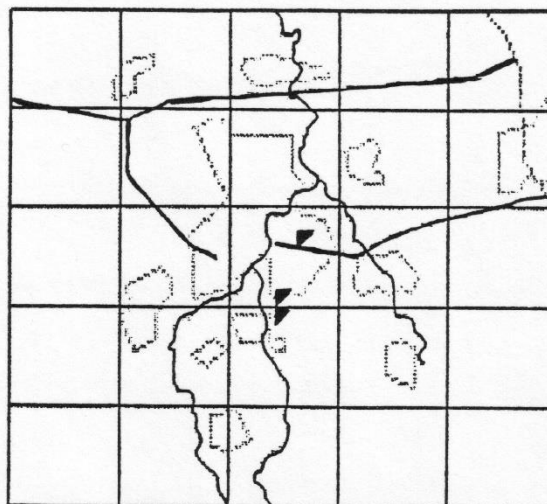
Tabel 2 (tot determinatie van de kleinbloemige Muur-soorten).

- 1: Onderste stengelbladen zittend, stengel vierkant → 2
- Onderste stengelbladen gesteeld, stengel rond → 3
- 2: Bladen 5-10 mm lang, kroonbladen flink kleiner dan de kelkbladen → **Moerasmuur (S. uliginosa)**
- Bladen langer dan 15 mm, kroonbladen ongeveer even lang als de kelkbladen → **Grasmuur (S. graminea)**
- 3: Kroonbladen afwezig, plant tot 20 cm groot → **Duinvogelmuur (S. pallida)**
- Kroonbladen aanwezig → 4
- 4: Meeldraden 10, plant 30-80 cm groot , → **Heggevogelmuur (S. neglecta)**
- Meeldraden 3, plant 10-40 cm groot → **Vogelmuur (S. media)**

Na ontdekking is het met het aantal vondsten van Duinvogelmuur niet zo voortvarend gegaan als met de Zandpaardebloem. Of speelt de eerste vindplaats mij parten en let ik pas goed op bij gravelpaden of kerkhoven?

afb 4: Duinvogelmuur

kaartje 2: Duinvogelmuur

Voor Heggevogelmuur is het aangenaam om meldingen en exemplaren binnen te krijgen uit het gebied van het kaartje, omdat er nog geen recente vondsten van deze soort in gedaan zijn. Ten aanzien van Duinvogelmuur stel ik mij voor, dat met redelijk wat meldingen het zinsdeel in de Flora over de verspreiding "vooral in de duinen" moet vervallen. Of moeten we, in navolging van, gaan spreken van Eindhoven aan Zee? Ook van deze soorten kunnen meldingen met materiaal ingeleverd worden.

Literatuur:

- v.d. Meijden: Heukels' Flora van Nederland, 21e druk.
- Rensen (red): Atlas van de Flora van Eindhoven (in voorbereiding).
- Weeda: Nederlandse oecologische flora, delen 1 en 4.
- Sterk: Paardebloemen, planten zonder vader.